

ועפ"י דברי חז"ל כאן נוכל להסביר בקשת משה רבינו ע"ה, שכאשר ראה שארון ברית ה' - שבו התורה מונחת, מתרחקת מישראל דרך שלשת ימים, בקש "עמוד והמתן לנו ואל תרחק יותר", שכן אסור שיהיה מרחק בין ישראל לתורה יותר ממרחק שלשת ימים.

(וללוי אמר)

★★

בגמ': כיון שהלכו שלשת ימים בלא תורה נלאו, עמדו נביאים שביניהם ותקנו להם שיהיו קורין בשבת וכו'.

הקשה הפמ"ג (כאשל אברהם ר"ס קל"ה) איך אמרין שהלכו ג' ימים בלא תורה, והרי קראו ק"ש בכל יום, וגם זה נחשב כתורה, ואיך קאמר שהלכו ג' ימים בלא תורה. ותירץ דצ"ל דמלבד ק"ש צריך לעסוק בתורה, א"נ י"ל שלא ילכו ג' ימים בלא תורה מתוך הכתב דווקא (ועיין שו"ת ארץ צבי סי' כ' מש"כ בגדר מצות ת"ת שבכתב, ובמה שאמרת פסוקי ברכת כהנים ג"כ נחשב כת"ת שבכתב, כיון שמצוה על הכהנים לברך ישראל, והם צריכים לברך בע"פ ולא מתוך הכתב ומצוותו בכך עיי"ש).

ובשו"ת "בצל החכמה" (ח"א ס"א ד"ה וכן יש), כתב ליישב קושיית הפמ"ג, שכאשר קורא ק"ש לחובתו אי"ז חשיב כלל מצות ת"ת, וראיה לזה מהגמ' במגילה ג. דאיתא שם שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה, דהקשו שם המפרשים דהרי גם מקרא מגילה היא תורה, ואיזה ביטול תורה יש בזה? [ועיי"ש ברש"ש], אלא דכיון שקורא את המגילה לשם קיום מצות קריאת מגילה, לא חשיבא קריאה זו לימוד, וכמו"כ גם לענין ק"ש מה שקורא לחובתו לא חשיבא לימוד תורה.

וכיבוד זה כבר מבואר ב"חכמת שלמה" על השו"ע (סי' תרפ"ז) שתירץ הגמ' במגילה שם שהכוונה שאינו יכול לכוין לשתי המצוות יחד, שאם מכוין לתלמוד תורה אינו יוצא ידי מקרא מגילה, ואם מכוין לשם מצות קריאת מגילה אינו מקיים מצות תלמוד תורה. וכן מובא בספר "מעשה איש" (ח"א עמוד פ"ח) מהחזו"א, "דכשמכוין לשם מצות מגילה אין לו ענין ת"ת, דשם אחר הוא". [ועיי"ש שציין לדברי ספר "חפץ חיים" (פתיחה עשין י"ב) שהמספר לשוה"ר עובר בעשה

הזכרון, אבל לעניין התקנה שלא יהיו ג' ימים בלי לימוד תורה וודאי דדי בזה בשמיעה וידיעת דברי התורה ששומע.

★★

בגמ': כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה.

כתבו בתוספות (ד"ה כדי) ואם תאמר, מאי שנא שתיקנו שני וחמישי, ויש לומר, משום דאמר במדרש, משה רבינו עלה בחמישי לקבל לוחות האחרונות וירד בשני ונתרצה לו המקום, ולפי שהיה עת רצון באותה עלייה וירידה קבעו בשני וחמישי, ולכך נמי נהגו להתענות בבי' וה'.

והנה אמרו במסכת שבת (צו, ב) שמשא רבינו הזהיר את ישראל, 'לא תפוקי מרשות היחיד לרשות הרבים', וכתבו בתוספות (שם ד"ה הכנסה), דהוצאה מלאכה גרוע איצטריך קרא מיוחד. וצריך עיון, דוכי עד ממחרת יום הכיפורים לא נצטוו על הוצאה.

בכרם הצבי (פר' בשלח) ביאר, על פי שכתבו כאן בתוספות, שמשא עלה לקבל לוחות השניות ביום ה' וירד ביום ב', ורש"י כתב (שמות לה, א) ויקהל ממחרת יום הכיפורים, וביום הכיפורים קיבל הלוחות ונמחל לישראל (בבא בתרא קכא, א), וכתב הרשב"ם (שם ד"ה יום שנתנו), דבאותו יום ירד משה ולוחות בידו, ואם כן יום הכיפורים היה אז ביום ב' וחל סוכות בשבת, ולמחרת יום הכיפורים צויה על משכן והביאו בבוקר בבוקר, ואמרו חז"ל (תנחומא נשא כ"ז), לשני בקרים בד' וה', ובו' אמרו מרבים העם להביא, והוכרחו שלא להביא עוד שלא יוציאו מרשות היחיד לרשות הרבים בשבת שהיה אז יום א' סוכות, והיה צריך כרוז מה שלא ידעו עד היום, דבשבת של סוכות נתחדש רשות היחיד מה שלא היה כל שבת, הוא ב' מחיצות ושלישי טפח דמיגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת (סוכה ז, א) והיה צריך להכריז דבשבת זה אסור להוציא, אם כן רק על מלאכת הוצאה הוצרך להכריז.

★★

בגמ': וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים.

כתיב "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' וגו'" (במדבר י, לה),

וברש"י - לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשה ימים, היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תרחק יותר.